THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

די אידישע סטודענטן

ווי אלע יאָר און אומעטום, האָבן זיך די אידישע סטודענטן דאָ אויסגעצייכנט אין זייער לימודים, ווי ס'איז צו זעען פון דעם באריכט פון די עקזאמענס פון מאניטאָבער אוניווערסיטעט פארעפנטלאכט די טעג. די צאָל באלוינונגען און אויסצייכנונגען וואָס די אידישע סטודענטן האָבן גע־קראָגן איז א היבש ביסל העכער, ווי זייער פּראָפּאָרציע צו דער אלגעמיינער צאָל סטודענטן אין אוניווערסיטעט.

דאָס דערווייזט, אז צווישן אידישע סטודענטן איז דאָ א גרעסערער פּראָצענט פּליסיקע אָדער פעאיקע סטודענטן. דאָס ווארפט בשום אופן ניט קיין שאָטן אויף די ניט־אידישע סטודענטן, און מיינט ניט, אז זיי זיינען בכלל הינטערשטעליק בנוגע זייערע אידישע חברים. עס איז גיכער א רעזולטאט פון דער ספּעציפישער אידישער לאגע, וואָס צווינגט דעם אידן צו נעמען דאָס לעבן א סך ערנסטער, ווי די ניט־אידן.

אָבער דאָך זיינען מיר צופרידן מיט די דערפאָלגן פון די אידישע סטו־דענטן, און מיר באגריסן זיי הארציק מיט זייערע אויסצייכענונגען, וואָס זיי־נען א רעזולטאט פון זייער ערנסטער באציאונג צו זייערע לימודים.

אָבער באגריסנדיק זיי, ווילן מיר זיי דערנאָמען אין די פליכטן וואָס זייערע דערפאָלגן לייגן אויף זיי ארויף. זיי מוזן תמיד געדיינקען, אז די וויסנ־שאפט וואָס זיי האָבן באקומען איז א פּראָדוקט פון ארבעט און שאפן פון א סך דורות. אז זיי זיינען אין א געלעגנהייט צו דערזערבן דעם וויסן איז זיי געגעבן געוואָרן פון דער געזעלשאפט.

זיי האָבן דערפאר א חוב צו באצאָלן צו די פאַרגאַנגענע דורות און צו דער לעבעדיקער געזעלשאפט. און די אוצרות פון וויסן וואָס זיי האָבן דערוואָרבן באלאנגען צו זיי, אין טאָרן פון זיי ניט אויסגענוצט ווערן בלויז פאר זייערע פּערזענלאכע פּראָפיטן און אייגענע קאריערעס. מיט די פּראָדוקטן פון זייער וויסן זיינען זיי מחוייב צו טיילן זיך מיט דער גאַנ־צער געזעלשאפט און פאַר'ן וואוילזיין פון די דורות וואָס קומען, — פונקט ווי די פאַרגאַנגענע דורות האָבן געשאפן ירושות פאר אונז.

די אינטעליגענץ איז איינער פון די גרעסטע אקטיוון פון א פאָלק. זי איז דער שיכט פונ'ם פאָלק וואָס קאָן אמבעסטן פאָרמולירן די אידעאַלן און דערפאַרונגען פונ'ם פאָלק און אָנווענדן זיי אין דער פּראַקטיק.

די אידישע סטודענטן האָבן די ערשטע פאַרפליכטונגען צום אידישן פאָלק פון וועלכן זיי שטאמען און פון וועלכן זיי האָבן גע'ירשנ'ם זייערע איינג־שאפטן. און צי זיי זיינען צופרידן מיט זייער אידישקייט. צי ניט, וועט זי זיי תמיד באגלייטן און זיי וועלן זיך פון איר קיינמאָל ניט באפרייען, — ווי לודוויג לואיסאָנען, וועט יעדן איינעם פון זיי זיין אידישקייט פאַרפאָלגן אפילו דאן, ווען ער וועט ניט זיין געגוינט זי צו אנערקענען.

עס פאַרבלייבט פאר זיי דערפאר אויסצוקלייבן צו טראָגן זי ווי א הויר־קער, אָדער ווי א צירונג. און יעדער איינער וואָס האָט אביסל מענשלאכע ווירדע. וועט ניכער אויסקלייבן דעם צוויטן וועג, — דעם וועג, וואָס וועט פאַרגרעסערן ניט נאָר זיין אייגענע זעלבסט־אכטונג, נאָר אויך זיין חשיבות אין די אויגן פון דער ארומיקער וועלט, און וועט אים איינשפּאָרן פיל אומ־אנגענעמע דערפאַרונגען און וועט פאַרלייכטערן זיין קאַמף פאר זיין פּאָזיציע אין דער געזעלשאפט.

און באלד ווי ס'איז זיי באשערט צו טראָגן זייער אידישקייט, איז עס אין זייערע אייגענע אינטערעסן, פונקט ווי ס'איז זייער פליכט, צו העלפן דערהויבן און חשוב'ער מאכן דאָס אידישע לעבן בכלל, און דורך זייער ביי־טראג פאר'ן אידישן פאָלק און די אידישע מאסן באר־ייכערן דאָס מענשלאכע לעבן בכלל.

די וואפן פון וויסן וואָס די געזעלשאפט האָט זיי געשיינקט דארפן זיי אויסנוצן ניט בלויז פאר אייגענע פּראַצונג, נאָר אויך פאר דעם וואוילזיין פון דער געזעלשאפט בכלל און פון זייער אייגענעם פאָלק בפרט.

די "איקא" אויף דער אלוועלטלאכער תבואה אויסשטעלונג אין רעדזשיינע

די "איקא", ווי ס'איז געכטן געווען געמאלדן אין דער צייטונג, האָט אָנגענומען די איינלאדונג פון דער פאַרוואלטונג פון דער רעדזשיינער אל־וועלטלאכער תבואה אויסשטעלונג און קאָנפערענץ, וואָס וועט דורכגעפירט ווערן איכעראיאר, און זי וועט זיך באטייליקן אין דער אויסשטעלונג.

און די "איקא" וועט האָבן וואָס צו ווייזן ביי דער אויסשטעלונג. די אידישע קאָלאָניעס וואָס זי האָט געבויט און פאַרוואלטעט, גוט אָדער שלעכט, שפּרייטן זיך אויס איכער אלע טיילן פון דער וועלט. זיי זיינען דאָ אין רוס־לאנד, אין בעסאַראביע, אין פּולן, אין פאלעסטינע, און באזונדערס אין אר־גענטינע און אין קאנאדע.

די "איקא" קאָלאָניעס אין ארעגנטינע אליין באארבעטן א שטח פון 260 טויזנט אקער לאנד און זיי האָבן אין 1929 פּראָדוצירט איבער צוויי מי־ליאָן בושל ווייץ. אויסער אנדערע תבואות. זיי פאַרמאָגן אויף 123 טויזנט קאָפּ בהמות, ארום 68 טויזנט פערד, אויסער שאָף, ציגן און עופות.

די "איקא" קאָלאָניעס אין קאנאדע פאַרנעמען דעם צווייטן חשוב'סטן פּלאַץ אין איר צעטל. זיי באארבעטן 100 טויזנט אקער באָדן און האָבן פּראָ־דוצירט אויף דעם שטח 574 טויזנט בושל ווייץ. אויסער אנדערע תבואות. זיי האָבן אויך א באדייטנדיקע צאָל בהמות (באזונדערס פאר מילך צווקען), און עופות.

עס וועט אזוי זיין מיט וואָס צו ווייזן זיך פאר דער דרויסנדיקער וועלט, און אויף דער רעדזשיינער אלוועלטלאכער תבואה אויסשטעלונג וועט אזוי זיין א ווינקל, וואו עס וועט זיך אָפּשפּיגלען אויף דער אידישער דערפאָלג אויפ'ן געביט פון דער אגריקולטור.

און די אידן דארפן טאקע באטאָנען דעם דאָזיקן דערפאָלג זייערן. נאָך נאָר ניט לאנג צוריק איז עס געווען די אָנגענומענע מיינונג, אז די אידן זיי־נען צוגעפּאסט בלויז צום האנדל און טויגן זיך ניט אוים צו פּראָדוקטיווע פּרנסות, און באזונדערס צו אגריקולטור. דער אידישער ווינקל אויף דער רעדזשיינער אויסשטעלונג וועט דארפן דער וועלט דערזייען, אז די אידן האָבן נאָך ניט פאַרגעסן זייער אלטע באשעפטיקונג, די אגריקולטור, פון וועלכער טען האָט זיי פאר לאנגע דורות מיט גוואלד צוריקגעהאלטן.

פאר די לעצטע עטלאכע צענדליק יאָרן האָבן די אידן דערוויזן, אז אונטער גלייכע באדינגונגען קאָנען זיי צופאסן זיך צו פּראָדוקטיווע פּרנסות און קאָנען אפילו אויסגלייכן זיך אין פּיאָנערנשאפט מיט אנדערע. די אידי־שע קאָלאָניעס אין פאלעסטינע, אין ארגענטינע, און קאנאדע און אין סאַ־וועטן פאַרבאנד זאָגן עדות אויף דעם. אין די אלע פּלעצער האָבן די אידן גע־שפּילט די ראָל פון פּיאָנערן ניט ערגער, ווי די פּיאָנערן פון אנדערע פעלקער.

אָבער די וועלט איז אפשר נאָך ווייניק באקאנט מיט דעם, און זי גע־פינט זיך נאָך אלץ אונטער'ן איינגעזווארצלטן איינדרוק, אז די אידן טויגן זיך ניט אויס פאר אגריקולטור. די אידישע אָפּטיילונג אויף דער רעדזשיינער אויסשטעלונג וועט העלפן אויסווארצלען אט דעם פאלשן איינדרוק.

די אידישע אָפּטיילונג וועט מסתמא ניט אָפּשפּיגלען אלץ וואָס אידן האָבן אויפגעטאָן פאר די לעצטע צענדליקער יאָרן אויפ'ן געביט פון אגרי־קולטור און לאנדווירטשאפט בכלל. אָבער דער טייל פון דעם, פאַרטראָטן פון דער "איקא", וועט שוין אויך צייגן א גאנץ איינדרוקספולן סך־הכל.

די גערשיכטע פון קאָלאָניזאציע אין מערב קאנאדע :

פון י. בן דוד

אן אלט-ניי פּראָבלעם

טראָץ דעם וואָס קאנאדע איז א לאנד אין וועלכער עס איז שוין פאַרגעקומען פילע עקספּערימענטן אין קאָלאָניזאציע, ווייס דער אלגעמיינער עולם ווייניק וואָס וועגן דער געשיכטע פון קאָלאָניזאציע אין די מערב קאנאדער פּראָווינצן. דאָס וואָלט אָבער ניט געווען, אזוי שלעכט ווען ניט פאר דעם פאקט וואָס די אומוויסנ־הייט הערשט אויף צווישן רעגירונגס אנ־געשטעלט און פאַרשיידענע "עקספּערטן" וועלכע גיבן זיך אָפּ מיט קאָלאָניזאציע פּראָבלעמען.

מיט דער אויסנאָם פון א פאַרליינענער מאָנאָגראַף אָדער "מעזיס" געשריבן אין שטילער אָפּגעזונדערטקייט פון א ווער־סיטעט ביבליאָטעק אָדער מוזעאום, פון מענשן וועלכע האָבן אפטמאָל ניט אוועק־געשטעלט א פוס אין די לענדער וועלכע זיי באשרייבן, איז פאקטיש גאָרניט נאָך געטאָן געווארן פאַרצוליינן אין א קורצן צויגיינגלאכן פאַרמאָס די גענעשיכטע פון קאָלאָניזאציע אין קאנאדע, און ספּעציעל — מערב קאנאדע.

מען זאָגט אז איינע פון די וויכטיקסטע אורזאכן פאר מענשלאכן פאַרשטרייט אי־בער די חיות, איז דאָס וואָס דער מעגש האָט די מענלאכקייט צו באנוצן זיך מיט דער צענויפגעזאמלטער וויסנשאפט און דערפאַרונג פון פאַרגאַנגענע דורות. מען זאָגט אונז אז די אנטוויקלונג פון מענש־לאכע קולטור איז דערמעגלאכט געווארן נאָר ווייל יעדער דור האָט ניט נעגערעפט אנפאנגען פון דאָס ניי, און האָט עקעקנט אנפאנגען וואו דער פריערדיקער דור האָט געענדיקט.

אין דעם הינזיכט פון קאָלאָניזאציע, אָבער, ווייזט עס אוים אז די מענשהייט האָט ווייניק וואָס צו לערנען פון דאָס ניי, ניט ווייסנדיק אָדער ניט וועלנדיק וויסן פון דער דערפאַרונג אין דער פאַרגאַנגענהייט

די זעלבע שווערקייטן, די זעלבע פּראָב־לעמען וועלכע זיינען ניט געלייזט גע־ווארן אין ניינצענטן יאָר הונדערט, בליי־בען נאָך אלץ ניט געלייזט. "קאָמיסיעס" זיינען באשטימט געווארן, פּלענער זיי־נען פאַרגעלייגט געווארן, עקספּירעמענטן זיינען געמאכט געווארן, מיליאָנען דאָלאר זיינען אַרויסגעווארפן געווארן, טויזנטער לעבנס זיינען פאַרביטערט געווארן מיט פופציק, פינף און זיבעציק, און הונדערט יאָר צוריק. און "קאָמיסיעס" ווערן נאָך אלץ איצט באשטימט און ענלאכע פּלע־נער ווערן נאָך אלץ פאַרגעשלאָגן. ענ־לאכע עקספּירעמענטן ווערן נאָך אלץ געמאכט, און נאָך טויזנטער לעבנס ווערן פאַרביטערט מיט טעות'ן וועלכע מען וואָלט געקאָנט אויסמיידן.

יעדער פאַרשלאָגער פון א נייעם פּלאַן, יעדער "רעטער" פון דער ענגלישער אימ־פּעריע, אָדער פון אמעריקאנער אידנטום, אָדער סתם אידישער זשורנאַליסט אָדער לעקטאָר, גלויבט אז זיין פּלאַן איז א שפּאגל נייער, מאָדערן און דורכפירבאר. ניט וויסנדיק דאָס ענלאכע פּלענער זיי־נען שוין פאַרגעלייגט געווארן אפט מאָל און ענלאכע ווערטער, ענלאכע מעטאָדעס זיינען באנוצט געווארן מיט פופציק און הונדערט יאָר צוריק — אָן שום דער־פאָלג.

לאָמיר אביסעלע אריינגריבלען זיך אין דער געשיכטע פון אזעלכע פּלענער. מיר אידן האָבן אפטמאָל צופיל דרוק ארץ פאַרן ענגלענדער אלס א קאָלאָניזאטאָר, פאַר־עסנדיק, אָדער אפשר ניט וויסנדיק אז די צוויי גרעסטע אן דערפאָלגרייכסטע קאָלאָניזאציע ארבעטן אין דער וועלט ביז היינט צו טאָג פון דעם פּלאַן מעסיקן שטאַמבּרפונקט, זיינען ביידע אידישע, נעמ־לאך: די ציוניסטישע אין ארץ־ישראל און די יק"א אין ארץ־ישראל און אין אנדערע לענדער.

אין זיין בוך "היסטאָרישע געאָגראַפיע דער דערפאָרונג אין דער פאַרגאַנגענהייט

א לעזער גאָלדשטיין (החלוץ), א פּריווא־טען בריוו פון א סאָציאל דעמאָקראַט, מיט וועלכן ער איז געווען צוזאמען פאַרשיקט און א נומער פון "הארץ".

דער בריוו און די ארץ־ישראל ציי־טונג זיינען געווען גענוג באַראשולדיק־ט דעם חבר גאָלדשטיין אין "קאָנטרעוואָלר־ציע" און פאַרשיקן אים צום דריטן מאָל אויף נייע דריי יאָר אין סיביר. נאָך עס־דלאכע חדשים טורמע, האָט ג. פ. אוו. אוועקגעשיקט דעם חבר ג. אין סיביר אין איין וואנען מיט די אלזאָ גערופענע "קו־לאקן". אנשטאָט זיינע האָט מען אים ניט דאָקומענטן ניט געגעבן. דריי חדשים אין ח'ג געפאָרן מיטן עטאַפּ ביז ער איז אנגעקומען אין באראיע דינסק (אוראל). דאָ האָט מען אים דערווייל געוואָלט שיקן אויף צוואנג ארבעט. ג. האָט שטארק פּראָ־טעסטירט קעגן אזא באהאנדלונג און ער האָט געפאָדערט אז אים, אלס א פּאָלי־טישן, באפרייען פון דעם. ג. פ. א האָט זיך אנטואנט באפרייען אים פון צוואנג ארבעט, ווייל ג. לויט איר מיינונג, איז געשיקט געווארן אלס "קולאק". און ער האָט קיינע באווייזן ניט אז ער איז ווירק־לאך א פּאָליטישער פאַרשיקטער.

ג. האָט זיך פיל געמאָטערט און ער האָט געדראָעט מיט א הונגער סטרייק. האָט דיר ג. פ. אוו. אים דערלויבט צייט־ווייליק צו פאַרבלייבן אין גאַרדיען דינסק, נאָר באַרבן אים אנשטאָט דעם פּאַספּאָרט ניט געגעבן קיין שום דאָקומענטן. ג. איז פאַרבליבן אין א פרעמדער שטאָט אָן דער מעגלאכקייט זיך איינצואָרדענען אויף ארבעט און באקומען דעם נישטיקן "פּאַיאָק" דורכן הונדערט גראָם ברויט א טאָג, ווייל די ארבעט בירושע שיקט אויף ארבעט נאָר די ביי וועמען די דאָקומענטן זיינען אין אָרדענונג. ג. פ. אוו האָט אינ־גיכן אוועקגעשיקט ג. אין סווערדלאווסק. פון דאָרטן האָט אים דיר נעגנט פ. ג. פ. אוו. אוועקגעשיקט ווידער א דאָקומענט צו באַלאָסק. אין באַלאָסק האָט ג. גע־מוזט אָנגענומען באזונדערע דרוק מיט־לען אויף ג. פ. אוו. ער האָט אויפגעהערט קומען זיך רעניסטריר. ג. פ. אוו. האָט אים אנשטאָט מיט נאָך פינף טעג זיצן האָט ער באקומען א דאָקומענט. ער האָט זיך נאָך אזוי פיל חדשים ליידן געפליגן אויף שטעלן אויף ארבעט; נאָר אין א וואָך אַרום האָט ג. פ. אוו. אים פאַרשיקט (סעפּ־טעמבער 1930) אויף דריי יאָר אין אב־דאָרסק, צוויי טויזנט קילאָמעטער פון טאָ־באלסק.

צוואנג ארבעט אין די צפון סיבירער וועלדער

נאָכדעם ווי איך בין אָפּגעזעסן איינ־קע חדשים אין באקומער ג. פ. אוו. קע־לער פאר מיין אָנגעהערן צום ציוניסטיש סאָציאל "השומר הצעיר" בין איך פאַר־שיקט געווארן אין נאָווארסייסק און פון דאָרט אנהויב יאָווער 1930. אין קאָנסק־קער געגנט (סיביר). פון קאָנסק האָט מען מיך אוועקגעשיקט אין טיישעע'ער ראָ־יאָן.

מיט מיר זיינען געווען נאָך צוויי פּאָ־ליטישע — א רוים ארטייער — א אָפּאָ־ציציאָנער און איינער פון קאָווקאָז. מיר אלע זיינען באשולדיקט לויט דעם פּאָ־ראגראַף 58-10 פון דעם קרימינאלן קאָ־דעקס — אגיטאציע און אָרגאַניזאציע. די איבערויק זיינען געווען "קרימינעלע" צוויי־שען זיי אויך פרויען. אונז האָט באַגע־גענט גרינגאָריעוו, דער ארטיקער קאָמיסאַר פון ג. פ. אוו. אין אנדערן אָרט. מיר זיינען געשיקט געווארן אויף ארבעט, ווי אויף "דערציען" אונז. פון זיינע רייד האָבן מיר זיך דערוואוסט אז צווישן דעם קאָנסקער ג. פ. אוו. און דעם "סיבליעס־טרעסט" איז דאָ אן אָפּמאַך, לויט וועלכן ג. פ. אוו. האָט זיך מתחייב געווען צו צר־שטעלן דעם "טרעסט" א באשטימטע צאָל ניקטע" פלעגט מען צוזעמען פון דער ביר־שע. מיך האָט מען אויף "אויסגעריי־ניקט". איך האָב אָפּגעלירט צו דער צענ־טראַלער "ריינינקונגס" קאָמיסיע און איך האָב געפאָדערט אז מען זאָל מיר געבן די אלעמענטארע רעכט אויף ארבעט. אין 9 חדשים ארום האָב איך דערהאלטן א נע־באיטוויע תשובה, ס'איז באשטימיקט גע־וואָרן, אז מיר, אלס פּאָליטיש פאַרשיקטן, מיטגלידער פון דער צ. ס. פּאַרטיי, איז פאַר־באָטן צו ארבעטן אין די סאָוועטישע קאָ־אָפּעראַטיווע און ווירטשאפטלאכע אנ־שטאלטן (אזא פאַרבאָט אין רוסלאנד הייסט אוממעגלאכף צו מאכן צו באקומען א וועלכע ס'איז לוין ארבעט). צווייטען מיט מיר איז "אויסגערייניקט" געווארן אויף א לינקער ס. ר. נאָכן "ריינינקן" בין איך פאַרבליבן א גאנצן יאָר אז ארבעטס־לאָזער.

ס'האָט זיך אָנגעהויבן דער "פינף־יאָר־פּלאַן (פּיאַטילעטקאָ). ס'איז געקומען א שווערע אָנגריף אויף דעם פּויער. די קאָ־מוניסטישע פּאַרטיי האָט מאביליזירט הונדערטער אירע מיטגלידער פון קאָמ־סאָמאָל און די פּראָפעסיאָנעלע פאַראייר־נען כדי צו "באקומען" ברויט ביים פּויי־ער. קוביאָן אלס א לאַנדווירטשאפטלאכער געגנט, האָט באלד רעאַגירט אויף דעם אָנגריף. נאָכן פאַרריי שנת אין 1929־30 האָט קוביאָן, צוויישן די איבערקיע גע־נעגנט אין רוסלאנד, פאַרנומען דעם לעצטן אָרט. פיל פּויערים האָבן פאַר־לאָזן זייערע דערפער, נעבילדעט פאַרטי־זאַנען אנדערע ("גרינע") און פון די בערג פלעגן זיי אָנפאלן אויפן מיליטער און אויף די. פּ. אוו. באאמטע. אין פעב־ראָר 1930 האָבן די "גרינע" פאַרכאַפּט אויף א טאָג צוויי די שטעט פּיאַטיגורסק און סיקלאָוואדסק. יקרות פון אלע לעבנס מיטלע האָט מורא'דיק געשטיגן. די ריי־ען ביי די קאָאָפּעראַטיוון זיינען אלץ גרע־סער געווארן.

נאָך א יאָר פון ארבעטסלאַזיקייט און נאָך פילע מאָטערנישן האָב איך זיך איינ־געאַרדענט אין א "סאָווחאָז" (סאָוועטישע ווירטשאפטן) לעבן דער גרויסער קאָזאַק סטאַנציע "צערנאָמאָרסקאיא" (פיר הונ־דערט הייזער). פאַר מיינע אויגן איז דערט געגאַנגען דער גאַנצער פּראָצעס פון דער "פּרייוויליקער" קאָלעקטיוויזאציע.

אויף די אלגעמיינע פאַראָמלונגען, כדי צו שאפן א קאָלעקטיווע ווירטשאפט ("קאָלאָחאָז") זיינען די פּויערים ניט גע־קומען און זיי האָבן געשיקט זייערע פרוי־ען. די קאָמוניסטן האָבן געשטעלט די פאַראָג אזוי: דער וואָס איז קעגן א "קאָ־לאָחאָז" איז קעגן דער ראָטן מאַכט.

דער באשלוס צו שאפן א "קאָלאָחאָז" איז אָנגענומען געווארן אונטער דעם שווע־רען דרוק פון די קאָמוניסטן און קאָמ־סאָמאָל, וועלכע האָבן זיך באטייליגט אין אינטעליגענץ. זיי זיינען געגעבן אין קאָמוניס־טישן מעגשטעלאַף צו מאכן צו באקומען א וועלכע ס'איז לוין ארבעט). צווייטען מיט מיר איז "אויסגערייניקט" געווארן אויף א ליקער ס. ר. נאָכן "ריינינקן" בין איך פאַרבליבן א גאַנצן יאָר אז ארבעטס־לאָזער.

ס'האָט זיך אָנגעהויבן דער "פינף־יאָר־פּלאַן (פּיאַטילעטקאָ). ס'איז געקומען א שווערע אָנגריף אויף דעם פּויער. די קאָ־מוניסטישע פּאַרטיי האָט מאביליזירט הונדערטער אירע מיטגלידער פון קאָמס־סאָמאָל און די פּראָפעסיאָנעלע פאַראייר־נען כדי צו "באקומען" ברויט ביים פּויי־ער. קוביאָן אלס א לאַנדווירטשאפטלאכער געגנט, האָט באלד רעאַגירט אויף דעם אָנגריף. נאָכן פאַרריי שנת אין 1929־30 האָט קוביאָן, צוויישן די איבערקיע גע־נעגנט אין רוסלאנד, פאַרנומען דעם לעצטן אָרט. פיל פּויערים האָבן פאַר־לאָזן זייערע דערפער, נעבילדעט פאַרטי־זאַנען אנדערע ("גרינע") און פון די בערג פלעגן זיי אָנפאלן אויפן מיליטער און אויף די. פּ. אוו. באאמטע. אין פעב־ראָר 1930 האָבן די "גרינע" פאַרכאַפּט אויף א טאָג צוויי די שטעט פּיאַטיגורסק און סיקלאָוואדסק. יקרות פון אלע לעבנס מיטלע האָט מורא'דיק געשטיגן. די ריי־ען ביי די קאָאָפּעראַטיוון זיינען אלץ גרע־סער געווארן.

נאָך א יאָר פון ארבעטסלאַזיקייט און נאָך פילע מאָטערנישן האָב איך זיך איינ־געאַרדענט אין א "סאָווחאָז" (סאָוועטישע ווירטשאפטן) לעבן דער גרויסער קאָזאַק סטאַנציע "צערנאָמאָרסקאיא" (פיר הונ־דערט הייזער). פאַר מיינע אויגן איז דערט געגאַנגען דער גאַנצער פּראָצעס פון דער "פּרייוויליקער" קאָלעקטיוויזאציע.

אויף די אלגעמיינע פאַראָמלונגען, כדי צו שאפן א קאָלעקטיווע ווירטשאפט ("קאָלאָחאָז") זיינען די פּויערים ניט גע־קומען און זיי האָבן געשיקט זייערע פרוי־ען. די קאָמוניסטן האָבן געשטעלט די פאַראָג אזוי: דער וואָס איז קעגן א "קאָ־לאָחאָז" איז קעגן דער ראָטן מאַכט.

דער באשלוס צו שאפן א "קאָלאָחאָז" איז אָנגענומען געווארן אונטער דעם שווע־רען דרוק פון די קאָמוניסטן און קאָמ־סאָמאָל, וועלכע האָבן זיך באטייליגט אין די פאַראָמלונגען. נאָר אין א פּאָר טעג אַרום, אז מען האָט אָנגעהויבן אָפּנעמען ביי די פּויערים די בהמות, פערד און עופות, זיינען די פּויערים אָנגעפאלן אויף די "קאָלאָחאָז" פירער און שטאַרק זיי גע־שלאָגן. באלד איז אַראָפּגעקומען א נ. פ. אוו. מיליטער אָפּטיילונג. מען האָט אָנגע־הויבן שלאָגן און אַרעסטירן די פּויערים. פערצאָן פון זיי האָט מען געבראַכט אין קראַסנאַראַר'ער טורמע און דער גאַנצער פאַרמעגן אין עפנטלאַך פאַרקויפט געווא־רען. דאָס האלב הונגער לעבן, די איבער־געטריבענע פּאַדערונג אז דער ארבעטער זאָל ארבעטן אָנשטרענגענדיק זיינע נער־ווען, "דער סאָציאל. געוועט", די "שלע־גער בריגאַדעס" (אודאַרניקי) האָבן אַרויס־געצייגן פון אים דעם **לעצטן קליאָר.**

אויף א זיצונג פון דעם אַרטיקן אַר־בעטער ראָט האָט איינער א דעלעגאַט, סעקרעטאַר פון זאוואָד "דער רויטער מע־טאַל אויסגיסער" (קראַסני ליטייטשיק) פאַרזיכטיק באמערקט אז מען טאָר ניט פאָדערן פון דעם ארבעטער איבער זיינע כחות . . . אויף דער זעלכער זיצונג איז באשלאָסן געווארן אויסצושליסן אין פונם ראָט אויס אלס "רעכטער אָפּזייגער" איז ער אויסגעשלאָגן געווארן אויף פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי און ער איז פאַר־שיקט געווארן.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם משפּט פון דער "פּראָפּאַרטיי" (ראַמזין און אנ־.) זיינען אין אוגוסט 1930 אַרעסטירט גע־ווארן העכער פון צוואנציק פּראָפעסאָרן פון דער קראַסנאַראַרער לאַנדווירטשאפטס אינ־סטיטוט, אַן צענדליקער פון דער הייגער אינטעליגענץ, זיי זיינען מערסטנטייל פאַרשיקט געווארן, נאָר איבער דעם גו־רל פון אייניקע אין ניט באוואוסט ביז היינטיקן טאָג.

די ביראַגער זיינען הונגעריק און דער־שלאָגן. אויף די "ריינו" קאָמוניסטן זיי־נען ניט צופרידן מיט דער פּאָליטיק פון דער מאָסט. אזעלכע קאָמוניסטן ווערן אין צענדליקער פאַרשיקט. דער באשלוס פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי אין קראַסנאַ־דאַר איז באניוס געווארן פאַר דער לעצ־טער ציים אויף 75 פּראָצענט אויפן חש־בון פון די נייע "סטאַליניש מאָביליזא־ציעס".

אין יוני 1930, איז פאַרגעקומען א נייע "ריינינקונג אין איך בין ווידער "אויסגע־ריינינקט" געווארן. איך בין ארומגענאַנגען ארבעסלאָזן פינף חדשים בין איך האָב פאַראָלאָן רוסלאנד.

אין די אידישע דרום קאָלאָניעס

אונזערער א חבר וועלכער האָט באַ־זוכט דיר לעצטע צייט די אידישע קאָלאָ־ניעס אין דרום אוקראַינע שרייבט אונז: 31, 2, 10. יעפינגאַר, האָט זיך גע־רעכנט פאר איינער פון דיר גרעסטע אי־דישע קאָלאָניעס.

דער ערד־שטח — 24.000 דיעסאַטי־נעס. אין 1925 איז די צאָל איינוואוינער געווען 2.400 — היינט, 1,300.

די צוזאַמענגעס קאָלעקטיוויזאציע האָט אַנ־געמאַכט א חורבן אין דער קאָלאָניע. די אידישע פּויערים האָבן פּראָבעסטירט און זיי האָבן אין איילענייש פאַרלאָזן דעם אָרט. זיי זיינען אוועק אין דאָנבאַס, אין די וואָלגא שטעט, אויף קאָוקאַז מיט דער האָפענונג צו געפינען ארבעט לעבן דער איינזבאָן סוכות — נאָווארסייסק, וועל־כע בויט זיך איצט. די בעלי מלאכות זיי־נען אוועק אין כערסאָן, ניקאָלאיעוו און ארבעטן אין אלעריי ארטעלן. אויפן גרויסן דזשיגאָר אין אלעריי ארטעלן. אויפן גרויסן אין אלעריי ארטעלן. אויפן בויען אויפן נאָ־מען דן מרטי זיינען איצט באשעפטיקט פיל פון די קאָלאָניסטן.

אין יעפינגאַר שטייען פיל הייזער פוסט. א גרויסע הויז קאָן מען איצט קויפן פאר זעקס הונדערט רובל אין פאר נאָך וויינינעער. א סומע וועלכע וועט קוים קלעקן אויף צו קויפן אין דעם דאָר־טיקן קאָאָפּעראַטיוו צוויי אכצונג.

וואָס טרייבט די פּויערים צו פאַרלאָזן זייערע הייזער און ווירטשאפטן אין גיין וואַנדערן אין זוכן ארבעט ערגעץ אין דער פרעמד? — די מיאָס'ע צוזאַמענגס מיט־לען מיט וועלכע די קאָלעקטיוויזאציע איז געווען באגלייט.

די פּויערים, זעענדיק אז ס'איז ניטאָ א היים אנדער וועג ווי נאָר אריינצוגיין אין דעם קאָלעקטיוו האָבן קודם כל אויסגעקעי־לעט זייערע בהמות.

ווען די קאָלעקטיוויזאציע פּאָליטיק האָט זיך אביסל געביטן און דער פריערדיקער דרוק איז עטוואָס אָפּגעשוואַכט געווארן האָט די גרעסטע טייל פּויערים פאַרלאָזן דעם קאָלעקטיוו.

נאָכדעם האָט מען איינגעפירט אין דער קאָלאָניע דאָס בשותפות'דיקע ערד באַ־ארבעטונג "סאָז" (סאָווטעפּסטאָיא אַראַבאָ־

(שלוס אויף זייט 3)

מיט די פּאַריטישע פאַרשיקטע אין פּ.ס.ס.ר.

(אויסצוגן פון די ידיעות פון דער אויסלאנדס דעלעגאַציע פון דער ציוניסטיש־סאָציאליסטישער פּאַרטיי (צ. ס.) אין פּ. ס. ס. ר. מארט־אפּריל 1931).

4. אין טורמע וואַראַניעז

אלע אונזערע אַרעסטירטע ניינצן חב־רים האָט מען פאַנאַנדערגעזעצט אין באַ־זונדערע קאַמערן. אין אַן איינצל קאַמער זיצן איצט צו פיר אין זעקס מענשן. די נאַרעס זיינען אין צוויי עטאַזשן. אלע קאַ־מערן זיינען אין איין אין סיביר. נאָך עס־דלאכע חדשים טורמע, האָט ג. פ. אוו. אוועקגעשיקט דעם חבר ג. אין סיביר אין איין וואַנען מיט די אלזאָ גערופענע "קו־לאקן". אנשטאָט זיינע האָט מען אים ניט דאָקומענטן ניט געגעבן. דריי חדשים אין ח'ג געפאָרן מיטן עטאַפּ ביז ער איז אנגעקומען אין באַראיע דינסק (אוראל). דאָ האָט מען אים דערווייל געוואָלט שיקן אויף צוואנג ארבעט. ג. האָט שטארק פּראָ־טעסטירט קעגן אזא באהאנדלונג און ער האָט געפאָדערט אז אים, אלס א פּאָלי־טישן, באפרייען פון דעם. ג. פ. אוו האָט זיך אנטואנט באפרייען אים פון צוואנג ארבעט, ווייל ג. לויט איר מיינונג, איז געשיקט געווארן אלס "קולאק". און ער האָט קיינע באוויזן ניט אז ער איז ווירק־לאך א פּאָליטישער פאַרשיקטער.

ג. האָט זיך פיל געמאָטערט און ער האָט געדראָעט מיט א הונגער סטרייק. האָט דיר ג. פ. אוו. אים דערלויבט צייט־ווייליק צו פאַרבלייבן אין גאַרדיען דינסק, נאָר באַרבן אים אנשטאָט דעם פּאַספּאָרט ניט געגעבן קיין שום דאָקומענטן. ג. איז פאַרבליבן אין א פרעמדער שטאָט אָן דער מעגלאכקייט זיך איינצואָרדענען אויף ארבעט און באקומען דעם נישטיקן "פּאַיאָק" דורכן הונדערט גראָם ברויט א טאָג, ווייל די ארבעט בירושע שיקט אויף ארבעט נאָר די ביי וועמען די דאָקומענטן זיינען אין אָרדענונג. ג. פ. אוו האָט אינ־גיכן אוועקגעשיקט ג. אין סווערדלאווסק. פון דאָרטן האָט אים דיר נעגנט ג. פ. אוו. אוועקגעשיקט ווידער א דאָקומענט צו באַלאָסק. אין באַלאָסק האָט ג. גע־מוזט אָנגענומען באזונדערע דרוק מיט־לען אויף ג. פ. אוו. ער האָט אויפגעהערט קומען זיך רעניסטריר. ג. פ. אוו. האָט אים אנשטאָט דעם פּאַספּאָרט ניט געגעבן קיין שום דאָקומענטן. ג. איז אין א פרעמדער שטאָט אָן דער מעגלאכקייט זיך איינצואָרדענען אויף ארבעט און באקומען דעם נישטיקן "פּאַיאָק" — דאָס זעלבע ווי סוף. נאָר עטוואָס געדיכטער. ברויט פיר הונדערט גראָם — ניט מען נאָר איין מאָל, אין דער.

די באציאונג פון דער אדמיניסטראַציע איז שלעכט און ברוטאל. אין קאַמער איז געזעסן א "עקאָנאָמיסט". איינמאָל רייסן זיך אריין צוויי אים דער דעזשורנער מיט א וועכטער מיט מאַכט א געשריי: "ווער האָט דיר דערלויבט אריינצוקומען אין דער טיר פענסטערל"? און זיי האָבן אים אָנגעהויבן שטארק שלאָגן. זיינע גוואלדן האָבן אים פאַרהילכט דעם נאָכן איזאָלאַציאָ־אָנס קאָרידאָר. אלע אַרעסטאַנטן האָבן אויפגעהויבן א ביטערן גוואלד.

דער "שאָאַציר" א פערטל שטונדע אין טאָג. ס'טרעפט אָבער אז א נאָכן חודש פירט מען ניט ארויס שפּאַציר'ן. דער תי־רוץ — ס'איז ניטאָ געגנג וועכ